יז: האשה נקנית פרק ראשון קידושין

למר למעוטי כספים למר למעוטי פרדות. גרוך לפרש דמר ממעט כספים דוקא ומר ממעט פרדות דוקא אבל לפי ספרים דלא גרסינן[ב] ורלב"י כספים משמני בעסקא גרוך לומר למעוטי פרדות וכ"ש כספים ומיהו קשה אמאי נקט כלל יקב והא מכלל ופרט דלעיל מצינו למעוטי לכך גרסא[ג] גרסינן דגרסינן למר לאתויי כספים ולמר לאתויי פרדות והשתא איצטרין שפיר יקב דאי לא כתיב יקב לא הוה מרבינן לא כספים ולא פרדות דהוה ממעטינן מרוייהו מלאן וגורן[א] אבל השתא דכתיב מלאן וגורן ויקב הוי יקב כעין מיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא[ד] לרבות לר"ש אמאי לרבות פרדות דוקא דמשמני בגופייהו ולר"מ בן יעקב לרבויי כספים דוקא דמשמני בעיסקא: **מרבה** אני את הבן שכן קם תחת אביו ליעדה ולשדה אחרוה. פי' בקונטרס המקדיש שדה אחותה פודה בית זרע חומר שעורים כג' שקל כסף ואם לא פדאה ומכרה הנזכר לאחר (ב) כשיוצאה מיד הלוקח ביובל מתחלקת לכהנים אבל אם לקחה בנו של המקדיש מיד הנזכר אינה יוצאה מידו ביובל להתחלק לכהנים דכתיב ואם מכר את השדה לאיש אחר ולא לבן ואי"ת אמאי לא קאמר כהנים[ב] נחלה דכן קודם לאחר ר' ור"ל דלא משיב אלא הנהו דליתנהו באחר כלל ואיתנהו בבן אבל נחלה איתא נמי באחר במקום שאין בן ובמ"[ג]:

חליפי עבודת כוכבים קא שקיל. ואין לומר טעמא משום ברייה כלומר השתא הוכרר הדבר דזה חלקו[ד] דאם כן אפילו באחר לרשותו נמי יהא מותר מהאי טעמא[ה]: **[אלא** מדרבנן גזירה שמא יחזור לסורו כו'. והשתא לא הוי חליפי עבודת כוכבים דחכמים לא תקנו לו ירושה כי אם בהיתר דהם אמרו והם אמרו ואי"ת אמאי יחזור לסורו הא מיד שנתגייר כקטן שנולד דמי ואם יחזור לסורו יש לו דין ישראל גומר[ו] וי"ל שיטעה להיות לו חלק ירושת אביו). מ"י: כאן

למר למעוטי כספים למר למעוטי פרדות [ה]ת"ר [ו]אשר ברכך ה' אלהיך יכול נתברך בית בגללו מעניקים לו לא נתברך בית בגללו אין מעניקים לו ת"ל העניק תעניק [א]מכל מקום אם כן מה ת"ל אשר ברכך [ב]הכל לפי ברכה תן לו ר' אלעזר בן עזריה אומר[ג] דברים ככתבן נתברך בית בגללו מעניקים לו לא נתברך בית בגללו אין מעניקים לו א"כ מה ת"ל העניק תעניק [ד]דברה תורה כלשון בני אדם: תנו רבנן [ב]עבד עברי עובד את הבן ואינו עובד את הבת [ד]אמה עבריה אינה עובדת לא את הבן ולא את הבת [ה]הנרצע [ו]והנמכר לעובד כוכבים אינו עובד לא את הבן ולא את הבת אמר מר עבד עברי עובד את הבן [ז]ואינו עובד את הבת מנהני מילי [ח]דתנו רבנן [ב]ועבדך שש שנים לך ולא ליורש[ט] אתה אומר לך ולא ליורש או אינו אלא לך ולא לבן כשהוא אומר [ג]שש שנים יעבד הרי לבן אמור הא מה אני מקיים ועבדך שש שנים לך ולא ליורש מה ראית לרבות את הבן ולהוציא את האח [ד]מרבה אני את הבן שכן קם תחת אביו ליעדה ולשדה אחוזה אדרבה מרבה אני את האח שכן קם תחת אחיו ליבום כלום יש יבום אלא במקום שאין בן הא יש בן אין יבום אלא טעמא דאיכא הא פירכא הא לאו הכי אח עדיף ותיפוק לי דהכא תרתי והכא חדא שדה אחוזה נמי מהאי פירכא הוא דקא נפקא ליה לתנא כלום יש יבום אלא במקום שאין בן: אמה העבריה אינה עובדת לא את הבן ולא את הבת: מנהני מילי אמר רבי פדא[ה] דאמר קרא [ו]ואף לאמתך תעשה כן הקישה הכתוב לנרצע מה נרצע אינו עובד לא את הבן ולא את הבת אף אמה העבריה אינה עובדת לא את הבן ולא את הבת והאי לאמתך תעשה כן להכי הוא דאתא הא מיבעי ליה [ט]לכדתניא ואף לאמתך תעשה כן [ז]להעניק אתה אומר להעניק או אינו אלא לרציעה כשהוא אומר [ח]אמר יאמר העבד [ט]ולא אמה העבריה[י] הרי רציעה אמור הא מה אני מקיים ואף לאמתך תעשה כן להעניק א"כ נכתוב קרא לאמתך כן מאי תעשה שמעת מינה תרתי: [כ]הנרצע והנמכר לעובד כוכבים אינו עובד לא את הבן ולא את הבת: נרצע דכתיב [ל]ורצע אדוניו את אזנו במרצע ועבדו לעולם [מ]ולא את הבן ואת הבת נמכר לעובד כוכבים מנין אמר חזקיה אמר קרא [נ]וחשב עם קונהו ולא עם יורשי קונהו[ס] אמר רבא דבר תורה [ע]עובד כוכבים יורש את אביו שנאמר וחשב עם קונהו ולא עם יורשי קונהו מכלל דאית ליה יורשים [פ]גר את העובד כוכבים אינו מדברי תורה אלא מדברי סופרים דתנן [צ]גר ועובד כוכבים שירשו את אביהם עובד כוכבים [ק]גר יכול לומר לעובד כוכבים טול אתה עבודת כוכבים ואני מעות טול אתה יין נסך ואני פירות משבאו לרשות גר אסור ואי סלקא דעתך דאורייתא כי לא באו לרשותו נמי כי שקיל חילופי עבודת כוכבים הוא דקא שקיל אלא מדרבנן גזירה הוא דעבוד רבנן שמא יחזור לסורו תניא נמי הכי [ר]במה דברים אמורים כשירשו אבל [ש]כשנשתתפו אסור [ת]עובד כוכבים את הגר וגר את הגר אינו לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים [א']דתנן [ב']לוה מעות מן הגר שנתגיירו בניו עמו לא יחזיר לבניו ואם החזיר אין רוח חכמים נוחה הימנו (ג) [א] והתניא רוח חכמים נוחה הימנו לא קשיא כאן שהורתו ולידתו שלא בקדושה וכאן

לבניו. אם מת האב: **אין רוח חכמים נוחה הימנו**. אין דעת חכמים נוחה עליהם במעשיו כלומר אין מחזיקין לו טובה שלא הכירוהו לכך: ולידתו

למעוטי כו'. דלא תימא אשר ברכך רבוא הוא וריבה הכל וכיון דאיתמרי גדולי קרקע וכעלי חיים (ב)(כל שכן) כספים: **הכל לפי הברכה**. אם נתברך הבית בשבילו הרבה מוסיף על הענקו ואם לאו אל תפחות מן הכתוב: **עבד עברי עובד את הבן**. אם מת אדוניו עובד את בנו עד מלאת שש או עד היובל הפוגעו בתוכם: **ואינו עובד את הבת**. אם אין לו בן: **ולא ליורש**. שאר יורשין כגון הבת או האח: **יעבד**. מדלא כתיב יעבדך: **שכן קם תחת אביו ליעדה**. שמייעד אמה העבריה בכסף מקנתה ואין לריכה קידושין אחריה דכתיב (שמות כא) ואם לבנו ייעדנה: **ולשדה אחוזה**. המקדיש שדה אחוזתו פודה בית כור זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף (ג) ואם לא פדאה ומכרה גזבר לאחר אין יכול עוד לפדותה וכשיוצאה מיד הלוקח ביובל מתחלקת לכהנים אבל אם לקחה בנו של מקדיש אינה יוצאה הימנו ביובל להתחלק לכהנים דהכי תניא בערכין (דף כה:) ואם לא יגאל את השדה (ד) בעלים ואם מכר את השדה גזבר לאחר ולא לבן או אינו אלא לאחר ולא לאח כשהוא אומר לאיש הרי האח אמור הא מה אני מקיים לאחר לאחר ולא לבן ומה ראית לרבות את הבן ולהוציא את האח מרבה אני את הבן שכן קם תחת אביו ליעדה ולעבד עברי: **אדרבה מרבה אני את האח שכן קם תחת אחיו ליבום כלום יש יבום אלא במקום שאין בן הא יש בן אין יבום אלא טעמא**. מאי מרבית לבן טפי מאח דאיכא האי פירכא דכלום יש יבום כו'. ומשני שדה אחוזה נמי מהאי פירכא כו' דאי לאו האי פירכא דכלום יש יבום לא קיימא לן לרבויי בן טפי מאח דהכא לא בן כתיב כתיב בהדיא ולא אח כתיב בהדיא אלא משום דקם תחת אביו ליעדה דכתיב בהדיא הוא דמרבינן להו ומרבינן עלה אדרבה מרבה אני את האח שכן קם ליבום ואיצטריך לשנויי עלה כלום יש יבום כו' (ה)הא אם יש בן אין יבום והתם ליכא למילף מדהכא תרתי והכא חדא דהא חדא ומדא ניעבו אלא דאיכא יעדה בבן ויבום כאח דכתיב בהדיא: **מה גרעא אינו עובד את הבן**. דכתיב (שמות כא) ועבדו לו ולא לבן: **להעניק**. בקרא דלעיל מיניה כתיב הענק תענק והדר כתיב רציעה וכתיב כתריה ואף לאמתך תעשה כן ואהענק קאי: **אם כן**. דלהקישא לחודיה אתא נכתוב ואף לאמתך כן מאי תעשה לאגמורי נמי אהענק: **דבר תורה**. מדאיצטריך (ו)למעוטי עבד עברי: **משכאו לרשות גר אסור**. להמליפס דקמתהני מאיסורי הנאה: **כי לא באו נמי**. מכי מיית עובד כוכבים זכה בחלקו והשתא קא ממליף להו אלא ש"מ הא דיורש את אביו עובד כוכבים לאו מדאורייתא הוא דאינו מתייחס אחר העובד כוכבים וכקטן שנולד מאליו דמי (ז) אלא מדרבנן הוא: **שמא יחזור לסורו**. משום (ח)ממונו: **עובד כוכבים את הגר**. שנתגייר האב: **וגר את הגר**. אב וכנו שנתגיירו: **לא יחזיר**

עין משפט נר מצוה

קסג א ב מיי' פ"ג מהל' עבדים הלכה יד סמג עשין פד:
קסד ג מיי' שם פ"ג הלכה יב סמג עשין פג:
קסה ד מיי' שם פ"ד הלכה ד:
קסו ה מיי' שם פ"ג הלכה ז:
קסז ו מיי' שם פ"ג הלכה יב:
קסח ז ח מיי' שם פ"ג הל' יג:
קסט ט י מיי' פ"ו מהל' נחלות הל' ט ו סמג עשין לו טוש"ע ח"מ סי' רפג סעי' ח:
קע כ מיי' פ"ז מהל' עבודת כוכבים הל' ה (ופי"ג מהל' מאכלות אסורות הל' כג) טוש"ע י"ד סי' קמו סעיף ד:
ל (מיי' פי"ג מהל' מאכלות אסורות הל' כג):
קעא מ מיי' פ"ו מהל' נחלות הלכה י סמג עשין לו טוש"ע ח"מ סימן רפג סעיף ח:
קעב נ טוש"ע ח"מ סי' קפו סעי' ב:

תורה אור השלם

1. הַעֲנֵיק תַּעֲנִיק לוֹ מִצֹּאנְךָ וּמִגָּרְנְךָ וּמִיִּקְבֶךָ אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ תִּתֶּן לוֹ: דברים טו יד
2. כִּי יִמָּכֵר לְךָ אָחִיךָ הָעִבְרִי אוֹ הָעִבְרִיָּה וְעָבַדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים וּבַשְּׁנָה הַשְּׁבִיעִת תְּשַׁלְּחֶנּוּ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ: דברים טו יב
3. כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבַשְּׁבִיעִת יֵצֵא לְחָפְשִׁי חִנָּם: שמות כא ב
4. וְלָקְחָהּ אֶת הַמַּרְצֵעַ וְנָתַתָּה בְאָזְנוֹ וּבַדֶּלֶת וְהָיָה לְךָ עֶבֶד עוֹלָם וְאַף לְאֲמָתְךָ תַּעֲשֶׂה כֵּן: דברים טו יז
5. וְאִם אָמֹר יֹאמַר הָעֶבֶד אָהַבְתִּי אֶת אֲדֹנִי אֶת אִשְׁתִּי וְאֶת בָּנַי לֹא אֵצֵא חָפְשִׁי: שמות כא ה
6. וְהִגִּישׁוֹ אֲדֹנָיו אֶל הָאֱלֹהִים וְהִגִּישׁוֹ אֶל הַדֶּלֶת אוֹ אֶל הַמְּזוּזָה וְרָצַע אֲדֹנָיו אֶת אָזְנוֹ בַּמַּרְצֵעַ וַעֲבָדוֹ לְעֹלָם: שמות כא ו
7. וְחִשַּׁב עִם קֹנֵהוּ מִשְּׁנַת הִמָּכְרוֹ לוֹ עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל וְהָיָה כֶסֶף מִמְכָּרוֹ בְּמִסְפַּר שָׁנִים כִּימֵי שָׂכִיר יִהְיֶה עִמּוֹ: ויקרא כה נ

תוס' ר"י הזקן

עם קונהו מחשב. עברי הנמכר לעובד כוכבים*. יהנדפס ונאן ואילך בד"ז שיין לדף כג. א ובכתה"י מתחיל כאן דף חדש. וכנראה אבד ההתחלה]

מוסף רש"י

יכול נתברך בית בגללו מעניקים לו. דהכי כתיב קרא אשר ברכך כי אלהיך תתן לו (ובס"ת לא). **דברה תורה כלשון בני אדם.** הכי משמעו כמי אדם ודיבורה תורה כלשון בני אדם ולוקח למידרש מיניה כלום (דרוש ג). **שכן קם תחת אביו ליעדה.** שאם קנה אביו אמה העבריה ויעדה לבנו לעבדה לו מיעדה

מסורת הש"ס

א) [ש"מ לא]: פסחי ל' ראה פיס' קנ). ב) [מס' עבדים פ"ג], ג) [ברכות לא: ערכין ג. מכילתא יח]. יומא עח. כתובות סז: גיטין מא: נדרים ג. ב"מ לא]: לד: קידושין ט. שבו: לב: לא: מכות יב. ע"ז מז. [זבחים קח:] נדה לב: מד. ד) [ע' תוס' ב"ב קט. ד"ה כיון], ה) [פסחי פ' ראה פיס' קמח פסוקתא פ' ראה. ו) [לעיל יד ע"ב], ז) ב"ב קח: ערכין כה:. ח) [ירושלמי דפרקין ה"ב כסס כר פרייס. ע"ש], ט) [פסחי פ' ראה פיס' קנ. י) [לעיל טו ע"א]. כ) ב"מ עא.. ל) [קמן כא:], מ) [תו"כ בהר פיסקא נט], נ) ע"ז סד. [מאי פ"ו מ"ו תוספתא דמאי פ"ו הי"ב], ס) ע"ז לד:], ע) [ל"ל דתניא וכ"ה בר"ש שביעית פ"י מ"ט], פ) [ל"ל הי"ג], צ) [ויקרא כג. נז], ק) [סס שם. כ.], ר) [בדפו"ר הוא מהברייתא הא אם יש בן אין יבום. בגיטותא גרסינן והתם ומ'. לפנינו ע"פ מהברייתא. אמנם מהרש"א מקיים גירסת דפו"ר ע"ש], ש) [בר"י שבר"ף: למעט יינקי העובד כוכבים], ת) [יומות כב ע"א], א') [בר"י שבר"ף טפס: יחזור לגיותו], ב') [לעיל בעמוד א'], ג) [ק"ל לר"י. (מכמת מטמו)], ד) [יומא מג ע"א], ה) [אל"ל לענין נחלה], ו) [כ"ב קטו ע"א], ז) [וע' היטב תוס' ע"ז מד: ד"ה תניא], ח) [בין יומות מז ע"ב].

הגהות הב"ח

(א) גב' ומתנו רוח חכמים. כ"כ מגנה סוף שבועות: (ב) תוס' ד"ה מרבה וכו' ומכרה הנזכר לאחר שוב אינו יכול לפדותה וכשיוצאה מיד:

הגהות הגר"א

[א] גב' והתניא. ל"ל והתנן (ומ"ש למעלה תתנן ליה. בדפו"י איתא דתנינן ולפי הגירסא דתנן ס"ש ע' כללי הש"ס):

מוסף תוספות

א. [ד]והוה בעינן מילתא דדמיא לצאן וגורן אבל כספים ופרדות דלא דמי להו לא. תוס' רי"ד. ב. לדבות אפי' דבר הדומה להם קצת. שם. ולימא שכן קם תחת אביו לנחלה. רשב"א. ג. אלא שזה קודם לזה וקדימות לא קא חשיב. רשב"א. ד. אפי' הוה [ירושה] דראוריתא מ"מ מיתר למ"ד יש ברייה דלאו חליפי ע"ז בינהו דהוברר הדבר מעיקרא דהיינו חלקו וכו' ותירץ דע"כ האי תנא סבר דאין ברייה. תוס' הרא"ש. ה. דודאי אין טעם ההיתר מכח ברירה דא"כ אף בשנשתתפו היה סותר. תוס' ע"ז סד: ד"ה תניא. וכן בתוס' הרא"ש מביא ראי' מנשתתפו וביאור בתוס' עי' תשר' רע"א רבא אות ר. ג. ותו לא יריית אבהה אע"פ שנשתתפו. שיטה לא נודע למי.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com